

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ב, 2022
מספר השאלה: 034282

ازרחות

הוראות

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלה ופתח הערכה:
$$\begin{array}{r} \text{בשאלון זה פרק אחד} \\ \hline \text{סך הכל} & - 100 \end{array}$$
$$\begin{array}{r} (50 \times 2) - 100 \text{ נקודות} \\ \hline \text{סך הכל} & - 100 \text{ נקודות} \end{array}$$
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתבת טיוטה בדף שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמיד וכל תלמיד להסביר עליהם באופן אישי.

בהצלחה!

קטע

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על שתיים מן השאלות 1–3.

בשנים האחרונות מעמדה של הכנסת הוחלש מאוד. זה לא קרה בפעם אחת אלא בהדרגה, בעקבות כמה תהליכיים וכמה החלטות שנתקבלו, שכל אחת בשעתה הוסבירה בהיגיון. אבל בסופו של דבר התוצאה של התהליכים האלה היא רשות מהחוקת חלה ו莫ולשת. למה זה כל כך גורע? כי כאשר אחת משלוש הרשות בישראל (המחוקקת, המבצעת והשופטת) מריםנת מתוכן, הדמוקרטיה הישראלית נפגעת.

יזמות חוקה בישראל יכולות לבוא הן מצד חברי הכנסת, הן מצד שרים. בעבר כל יוזמת חוקה מטעם שר או שרה, עוד טרם הגעתה לדין בכנסת, נידונה בוועדה מיוחדת בראשות שר המשפטים. הוועדה הייתה בפרט החקוק, ומראשת או דוחה את הגשתו לקריאת ראשונה בכנסת. לעומת זאת הדינמים על הצעות חוק שיזמו חברי הכנסת נערך רק בתוך הכנסת, וכך גם לכנסת היו סמכות וכוח, ולא רק לממשלה.

כיום המצב שונה. לא רק הצעות חוק של שרים נידונות בוועדה שבראשות שר המשפטים, אלא כל הצעות חוק של חברי הכנסת, מהקואליציה ומהאופוזיציה כאחד, והוועדה הזאת היא שקובעת כיצד יכబיע חברי הקואליציה על החוק המוצע בכנסת. וזאת במסגרת המשמעת הקואליציונית, שימושוותה היא שהחלטה של הנהגת הממשלה לתמוך או להתנגד לחוק מסוים מחייבת את כל חברי הקואליציה להצביע יחד על פי החלטה זו.

בגלל המשמעת הקואליציונית הכוח של הרשות המבצעת גדל במידה לא מציאותם בהשוואה לכוחה של הכנסת. מרגע שהוועדה המיוחדת מחייבת איך להצביע על החוק, הקואליציה צריכה להצביע פה אחד بعد או נגד הצעה. בעבר זה לא היה כך, ולא הוחלה משמעת קואליציונית על חוקים שיזמו חברי הכנסת. רק במקרים נדירים ומיעודים החליטו על משמעת קואליציונית – בוגר ל表决ה על חוקים מסוימים מאוד.

התוצאה היא שהיום התפקיד המרכזי של הרשות המחוקקת, חוקה, תלוי בהחלטת הרשות המבצעת. לדעתו, הנזק שבתהליך הזה הוא חמור בהרבה מן הנזק שנגרם רק מהחלשת הרשות המחוקקת. אחת המשימות החשובות ביותר של הרשות המחוקקת היא לבטא את רצון הבוחרים ואת הגיון הפוליטי הקיים במדינה. לעומת זאת בממשלה ניתן ביטוי רק למפלגות הקואליציה ולמי שבחרו בהן.

בעבר חברי הכנסת מן הקואליציה ומן האופוזיציה נדרשו לשיתוף פעולה נרחב ביןיהם כדי להעביר חוקים, משום שלא ננקטה משמעת קואליציונית במקרים של הצעות חוק של חברי הכנסת. חברי הכנסת היו צריכים לשוחח עם חברי הכנסת אחרים וליצור בריתות שחצטו מגזרים ומפלגות, כדי לגייס תמיכה בהצעת החוק שלהם במידה שתספיק להעברתה בכנסת.

הចורך בשיתוף הפעולה בין חברי קואליציה לאופוזיציה גם מיתן את תחושת השבויות ואת מידת השיסוי של אלה באלה ותרם לתחושת האחדות.

חשוב לציין יש בכנסת נאים מלאי זלזול, ביו"ש ("שיימינג") ושנאה? התשובה היא שה חברי הכנסת לא באמת צריכים זה זה, ועודאי שה חברי הקואליציה אינם זוקקים לחברי האופוזיציה. ברור שיש עדין שיתופי פעולה, אבל הרבה פחות מעבר.

וכך, במקום לשמור על מערכת יחסים תקינה בין כלל חברי הכנסת כולם לומדים מהר מאוד שהכי חשוב לשמור על קשרים טובים עם שרים מסוימים.

לדעתי, המערכת הפוליטית שלנו השתנה לפחות היכר בעשרים האחרונים, אך אפשר לתקן אותה באמצעות צעדים כמו צמצום השימוש משמעת קואליציונית. מהלך זה יカリ את הקואליציה והאופוזיציה לעבוד יחד למרות הפערים האידאולוגיים בינהן, פשטוט כי הן יצטרכו זו את זו.

מהלך זה יחזק את כוחה של הכנסת, והבונוס שיתקבל מכך: צמצום השנאה והפילוג. הגע הזמן.

(מעובד על פי: רחל עזירה, "הכנסת לא מותפקת, וזה פוגע בדמוקרטיה הישראלית", מאתר globes, 05/07/2021)

השאלות

ענו על שתיים מן השאלות 1–3 (לכל שאלה – 50 נקודות).

שימו לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הציג מושג) عليיכם לענות על פי מה שלמדתם ולא על פי הקטוע.

בחלק השני של השאלה عليיכם לענות על פי הקטוע.

1. הציגו את המושג **הצעת חוק ממשלתית**.

הסבירו כיצד הצעת חוק ממשלתית באהה לידי ביטוי בקטוע.

2. הציגו את **תפקידיה הכנסטת**:

– פיקוח וביבורת

– ייצוג אזרחים

הסבירו כיצד התפקיד: **ייצוג האזרחים בא לידי ביטוי בקטוע**.

3. הציגו את העירון הדמוקרטי: **הסכמיות**.

הסבירו את טענת הכותבת בנוגע למימוש עירון זה על פי הקטוע.

בהצלחה!

זכות היוצרים שומרה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך